

Francesc Muñoz i Ramírez, Director de l'Observatori de la Urbanització i del màster en Intervenció i Gestió del Paisatge (Universitat Autònoma de Barcelona).

La urbanització dispersa: un model per consolidar?

Durant els últims vint anys les ciutats de Catalunya han assistit a una profunda transformació pel que fa a les formes que ha presentat el creixement urbà. Aquell tret característic del procés urbanitzador consistent en la concentració de nova població i habitatges a les ciutats més grans i de caràcter més metropolità ha donat pas a un model de territori que es caracteritza per dues dinàmiques clarament interrelacionades:

- En primer lloc, les tendències de dispersió de la residència, que han bescanviat les anteriors concentracions d'habitatge secundari per importants noves construccions d'habitatge principal.
- En segon lloc, el paper que correspon en aquest nou context a les ciutats i viles de grandària intermèdia, i fins i tot petita, que concentren més població, més construcció i esdevenen pols de creixement.

Aquest nou procés d'urbanització, que ja no té a veure únicament amb les grans ciutats sinó que incorpora territoris que anteriorment s'entenen com "el camp", planteja nous interrogants per a la planificació del territori i, sobretot, presenta nous riscos i reptes amb vista a un desitjable urbanisme futur més sostenible.

El desfermat procés d'expansió de l'habitatge unifamiliar en localitzacions disperses, els consums de recursos naturals com el sòl o l'aigua, els importants riscos d'incendi en no poques urbanitzacions promocionades a partir de les vistes al bosc, l'increment exponencial d'una mobilitat impossible de servir amb transport públic i, per tant, relacionada amb el creixement no menys espectacular del parc automobilístic i, sobretot, les accelerades transformacions que aquestes tendències de dispersió de la urbanització representen per a uns paisatges en molts casos vulnerables o de gran valor i qualitat, són en realitat elements que obliguen a una reflexió col·lectiva i global sobre el tipus de territori, la forma del paisatge i el model d'urbanització que desitgem per al futur a Catalunya.

No es tracta només de reconèixer la nova cartografia de problemes ambientals, socials i culturals que acompanyen el que he anomenat com "urbanització" sinó, sobretot, de decidir polítiques orientades vers la consecució d'un territori on el creixement urbanístic pugui conviure amb el manteniment i la dinamització dels valors del paisatge i amb la consolidació d'una xarxa urbana més integrada i funcional; un territori, en definitiva, on la convivència amb les dinàmiques metropolitanas no signifiqui, necessàriament, la renúncia a la sostenibilitat ambiental, la minva de la cohesió social ni la pèrdua de les peculiaritats i riqueses culturals dels llocs i els seus paisatges.